

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE BİLGİSAYAR MESLEK DERSİ ALAN ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİSAYAR KULLANIMLARININ ETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (BİR ARAŞTIRMA)

Doç.Dr. Zekai Öztürk
Gazi Üniversitesi
İİBF-Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümü
Ankara
zozturk@gazi.edu.tr

Hatice Filiz
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ankara
Haticetiliz16@hotmail.com

Özet

Etik genel olarak bakıldığında ahlâkla, dinle, inançla, gelenek ve göreneklerle, kültürle ve bazen de kanun ve düzenlemelerle bağlantısı kurulmaya çalışılan karmaşık bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda, ülkeler, toplumlar ve kültürler arasında farklılıklar göstermektedir. Bu durum, büyük ölçüde etğin soyut bir kavram olması ve pek çok alanı kapsayan içeriğinden kaynaklanmaktadır. Etik değerlerde toplumlararası değişkenlikler görülmesine karşın hemen her toplumda dürüstlük, saygı gibi temel davranışlar etik; hırsızlık, hile, yalan gibi davranışlar ise etik olmayan davranışlar olarak kabul görmektedir (Obuz, 2009:11).

Bu araştırmanın amacı, ticaret meslek liselerinde bilgisayar meslek dersi alan ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar kullanımlarını etik açıdan değerlendirmektir. Araştırma, nitel desende oluşturulmuştur. Anket yöntemi kullanılmıştır. Anket ticaret meslek liselerinde bilgisayar dersi alan 55 öğrenciye uygulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Etik, Mesleki Etik, Etik Olmayan Davranış.

AN ETHICAL EVALUATION ABOUT COMPUTER USING BEHAVIOR WITH HIGH SCHOOL STUDENTS WHO ATTEND COMPUTER CLASS IN TRADE VOCATIONAL HIGH SCHOOL (A RESEARCH)

Abstract

Ethics is a complicated notion which is tried to be connected with morality, religion, belief system, tradition, culture and sometimes law and order. Also, ethics may depend on countries, societies and cultures. This situation derive from ethics' abstract nature and its' wide extent. Although ethics can vary from society to society, in most society some basic behavior like honesty and respect are accepted as ethical whilst theft, cheating, lie are accepted as unethical (Obuz, 2009: 11).

The aim of this study is evaluating trade vocational high school students' computer using behavior within the context of ethics. The research is conducted with qualitative design and data are collected with questionnaire method. The questionnaire is applied to 55 students who attend computer class in trade vocational high schools.

Key Words: Ethics, professional ethics, Unethical behavior.

GİRİŞ

Etik, etik ilkeler, meslek etiği, etik kodlar, meslek ahlakı, iş ahlakı, etik dışı davranışlar gibi kavramlar son yıllarda sıklıkla kullanılmaktadır. Bunun en önemli sebebi, insan eylemlerinin büyük bir kısmının etik değerlerle ilgili olmasıdır.

Tüm insan eylemleri etik değerler kapsamında değerlendirilmeyeceği gibi etik değerlerle ilgisi olmayan herhangi bir insan etkinliğinden söz etmek de bir hayli güçtür. Bu anlamda toplumsal yaşamın gün geçtikçe karmaşık bir hale gelmesi de etik kavramının sıklıkla kullanılmasında etkilidir. Çünkü hayat, insan ilişkileri, örgütsel yaşam, eğitim süreci daha karmaşık bir hale gelmiştir. Bu karmaşıklık bireyleri birçok etik ikilem ile karşı karşıya bırakmaktadır (Altınkurt ve Yılmaz, 2011:103).

Etik genel olarak bakıldığında ahlâkla, dinle, inançla, gelenek ve göreneklerle, kültürle ve bazen de kanun ve düzenlemelerle bağlantısı kurulmaya çalışılan karmaşık bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda, ülkeler, toplumlar ve kültürler arasında farklılıklar göstermektedir. Bu durum, büyük ölçüde etiğin soyut bir kavram olması ve pek çok alanı kapsayan içeriğinden kaynaklanmaktadır. Etik değerlerde toplumlararası değişkenlikler görülmesine karşın hemen her toplumda dürüstlük, saygı gibi temel davranışlar etik; hırsızlık, hile, yalan gibi davranışlar ise etik olmayan davranışlar olarak kabul görmektedir (Obuz, 2009:11).

Etik sözcüğü eski Yunanca'dan gelmektedir. Bu sözcüğün günümüzdeki anlamı insan tutum ve davranışlarının iyi ya da kötü yönden değerlendirilmesidir. Etik, geçmiş ve bu güne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerinin anlatımı, ahlak ise bir toplumun değerleri, normları ve ilkeleri ile ilgili davranış biçiminin bütünüdür (etikturkiye.com).

Yunanca "ethos" sözcüğünden gelen "etik" kavramı, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru- yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaki açıdan araştıran ölçüler bütünüdür (kmyo.duzce.edu.tr).

Etik; her şeyden önce istenilebilecek bir yaşamın araştırılması ve anlaşılmasıdır. Daha geniş bir bakış açısı ile bütün faaliyet ve amaçların yerli yerine konulması; neyin yapılabildiği ya da yapılmayacağı; neyin istenip ya da istenmeyeceğinin; neye sahip olunacağı ya da olunmayacağı bilinmesidir (Yıldırım, 2012: 179).

Etik, kişinin kendisine hisleri neyin doğru neyin yanlış olduğunu ifade eder (www.scu.edu).

Etik bir çalışma faaliyetinde bulunan insanların ahlak ilkelerini, davranış biçimlerini, görevlerini ve zorunluluklarını belirleyen kurallar zinciri olarak tanımlanabilir. Aristo, etiği insanın günlük hayatında yararlı olacak davranışların keşfi olarak tanımlamıştır (Obuz, 2009: 2).

Günümüzde sürekli gelişen bilişim teknolojilerinin en temel ürünlerinden biri olan bilgisayar teknolojileri sağladığı çeşitli fırsatlarla bireylerin teknolojik olanaklardan daha fazla yararlanmasını sağlamıştır. Bilgisayar teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sonucunda dev bilgisayarlar küçülüp ucuzlamış, kitlesel ve sınırlı kullanıma açık olan bilgisayarların yerini sınırsız kullanım olanağı sunan kişisel bilgisayarlar almıştır. Bilgisayarlar sağladıkları kolaylıklarla günlük yaşamın her alanında yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Öte yandan bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımı bir takım istenmeyen davranış biçimlerinin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bilgisayarların gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte etik kavramı yeni boyutlar kazanmıştır. Bilgisayar ve İnternetin kullanımında uyulması gereken davranış kuralları net ahlakı (Netiquette) kapsamında belirlenmeye çalışılmıştır (Çelen, 2012: 16).

Günümüz öğrencileri tarafından yoğun şekilde kullanılan iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesiyle birlikte farklı yöntem ve araçların kullanılması zamanla bireylerin iletişim tarzlarını değiştirmiştir. Erken yaşlardan itibaren bireyselleşerek çevresindeki insanlara ilgisiz kalan bireyler iletişim problemleri yaşamaya başlamaktadırlar. Çünkü cep telefonu, bilgisayar veya İnternet gibi teknolojilerin sunduğu kolaylıkların cazibesine kapılarak kendi çıkarlarını ön planda tutan, başkalarının haklarına saygı göstermeyen, çevresini ve diğer bireyleri daha az

önemseyen, bu yaklaşımın farkında olmayan ve bunun da ötesinde bu davranışları etik bulan bir toplum oluşmaktadır (Çelen, 2012: 1). Örneğin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımında etik olmayan davranışlardan biri olan yazılımları lisanssız kullanma ve başkalarıyla paylaşmayla ilgili durumlarda etik ikilemde kalan öğrenciler; bu davranışın arkadaşlar arası yardımlaşma ve paylaşım amaçlı olduğunu düşünüp yazılım sahibinin haklarını göz ardı edebilirler (Çelen, 2012: 2).

Günümüzde bilgisayar her alanda kullanılmaktadır. Kişilere ilişkin bilgilerin bilgisayar ortamında tutulması günümüzün bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu bilgiler içinde, kişilere özgü ve gizli kalması gereken bilgilerin olduğu unutulmamalıdır (Zeybek, 2011: 22). Örneğin bilgiye erişim kişisel bir hak olmakla birlikte, başka bir kişinin özeline ilişkin bilgiye erişim o kişinin haklarını zedeleyebilmektedir (Çelen, 2012: 3).

Teknolojik gelişmelerle birlikte bireylerin hem günlük yaşantılarında hem de iş yaşantılarında değişimler gözlenmektedir. Bu hızlı gelişmelerin getirdiği farklılık neticesinde; neyin iyi neyin kötü olduğunu belirleyen ahlaki ilkeler, değerler ve standartlar sistemi olarak tanımlanan etik konusunun incelenmesi büyük bir önem arz etmektedir (Çelen, 2012: 2).

Bireylerin belirgin bir etik anlayışına sahip olması önemlidir ve çalışma alanından bağımsız olarak etik bir bakış açısı kazanmak çalışılan alanda bilgi ve beceri sahibi olmaktan daha fazla çaba gerektirir (ab.org.tr). Bu çalışmada Bilgisayar meslek dersi alan ortaöğretim öğrencilerin bilgisayar alanındaki bilgi düzeylerine bağlı olarak etik kavramlara ne kadar bağlı oldukları ve etik anlayışları irdelenmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2013-2014 öğretim yılında Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe ve Finansman Bölümü ile Büro Yönetimi Bölümünde okuyan 118 onuncu sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada onuncu sınıfta okuyan toplam 118 öğrenciye anket uygulanmış ancak 55 öğrencinin hatasız ve eksiksiz olarak doldurmuş olduğu anketler değerlendirilmiştir. Evrenin tamamına ulaşıldığından örneklem alınmamıştır.

Tablo 1: Katılımcıların cinsiyete, yaşa, bölümlere, kişisel bilgisayar sahipliğine, internet bağlantısı sahipliğine göre dağılımı.

Cinsiyet	f	%
Kız	25	45,45
Erkek	30	54,55
Yaş		
13-14	0	0
15-16	42	76,36
17-18	13	23,64
19 ve üzeri	0	0
Bölüm		
Muhasebe ve Finansman	27	49,10
Büro Yönetimi	28	50,90
Kendinize ait bilgisayarınız var mı?		
Evet	46	83,64
Hayır	9	16,36
Kaldığınız yerde internet bağlantısı var mı?		
Evet	40	72,73
Hayır	15	27,27
Toplam	55	100

Ankete katılan öğrencilerin %45'i kız, %54'ü erkektir. Öğrencilerin yaşları genellikle % 76 15-16 yaş aralığındadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun kendilerine ait bilgisayarları ve internet bağlantıları bulunmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Bilgisayar ve İnternete Erişim-Kullanma Durumlarına İlişkin Durumlarıyla İlgili Değerlerin Dağılımı

	f	%
Bilgisayar kullanım düzeyiniz:		
Hiç bilmiyorum	0	0
Düşük	0	0
Orta	20	36,34
İyi	30	54,55
Çok iyi	5	9,10
İnternet kullanım düzeyiniz:		
Hiç bilmiyorum	0	0
Düşük	0	0
Orta	10	18,18
İyi	30	54,55
Çok iyi	15	27,27
Haftada kaç saat internete bağlı kalıyorsunuz?		
Hiç	0	0
0-5	10	18,18
5-10	5	9,10
10-15	10	18,18
15'den fazla	30	54,54
Dosya transferi yapabiliyorum		
Evet	15	27,27
Hayır	40	72,73
İnternette dosya indirebiliyorum		
Evet	30	54,55
Hayır	25	45,45
Web sayfası tasarlayabilirim		
Hiç	45	81,82
Düşük	10	18,18
Orta	0	0
İyi	0	0
Çok iyi	0	0
Çeşitli programlama dillerinde program yazabiliyorum		
Hiç	50	90,90
Düşük	5	9,10
Orta	0	0
İyi	0	0
Çok iyi	0	0
Toplam	55	100

Ankete katılan öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanım düzeyleri %54 oranla iyi seviyededir. Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu haftada 15 saatten fazla internete bağlanmaktadır. Ancak internete bağlanan bu öğrencilerin sadece % 27'si dosya transferi yapabilmektedir. İnternette dosya indirmeyi yapabilen öğrencilerin oranı %54'tür. Öğrenciler genel olarak web sayfası tasarlama ve çeşitli programlama dillerinde program yazabilme ile ilgilenmemektedirler.

YÖNTEM

Araştırmada, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci görüşlerinin çözümlenmesinde frekans, yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar kullanımlarını etik açıdan değerlendirmek amacıyla “Etik Olmayan Bilgisayar Kullanım Davranışları Ölçeği” kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 3: Bilgisayar Kullanımında Etik Olmayan Davranışlarla İlgili Görüşlerin Dağılımı

Bilgisayar kullanımında etik olmayan davranışlar		Kesinlikle Etik Bir Davranış Değildir	Etik Bir Davranış Değildir	Kararsızım	Etik Bir Davranıştır	Kesinlikle Etik Bir Davranıştır.	TOPLAM
1. Bedeli ödenmemiş bir yazılımı kopyalayarak kullanmak	f	40	5	5	3	2	55
	%	72,73	9,09	9,09	5,45	3,64	100
2. Programları sahte seri numaralarıyla kullanmak	f	50	0	3	2	0	55
	%	90,91	0,00	5,45	3,64	0,00	100
3. Lisanssız/kaçak yazılım kullanmak	f	50	0	3	2	0	55
	%	90,91	0,00	5,45	3,64	0,00	100
4. Programları izinsiz çoğaltmak	f	52	0	3	0	0	55
	%	94,55	0,00	5,45	0,00	0,00	100
5. Lisanslı fotoğraf, resim ve animasyonlar gibi öğeleri sahibinden izin almadan kullanmak	f	45	2	5	3	0	55
	%	81,82	3,64	9,09	5,45	0,00	100
6. Programların seri numaralarını (lisans bilgilerini) internetten dağıtmak	f	55	0	0	0	0	55
	%	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
7. Lisans kırma programlarını İnternet’ten dağıtmak	f	55	0	0	0	0	55
	%	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
8. Lisanslı programlara ait çoğaltılmış CD’leri izinsiz satmak	f	55	0	0	0	0	55
	%	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
9. Size ait olan lisanslı yazılımları çoğaltarak arkadaşlarınızla paylaşmak	f	20	5	10	20	0	55
	%	36,36	9,09	18,18	36,36	0,00	100
10. Komşularınıza ait şifresiz veya şifresini kıldığınız bir kablosuz ağ bağlantısından internete bağlanmak	f	10	5	10	15	15	55
	%	18,18	9,09	18,18	27,27	27,27	100
11. Yasal olmayan İnternet sitelerinden mp3, film ya da oyun indirmek.	f	10	5	10	15	15	55
	%	18,18	9,09	18,18	27,27	27,27	100
12. Yasal olmayan İnternet sitelerinden edinilen mp3 ve video dosyalarını ,internetten dağıtmak ve/veya paylaşmak	f	20	5	10	10	10	55
	%	36,36	9,09	18,18	18,18	18,18	100

13. Sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, vb.) sahte kimlik bilgileri kullanarak başkalarıyla iletişime girmeye çalışmak	f	40	10	5	0	0	55
	%	72,73	18,18	9,09	0,00	0,00	100
14. Forum sitelerinde kimlik bilgilerini gizleyerek yanlış bilgiler vermek	f	30	5	20	0	0	55
	%	54,55	9,09	36,36	0,00	0,00	100
15. Forum sitelerinde sahte hesap ile yorumlarda bulunmak	f	40	0	15	0	0	55
	%	72,73	0,00	27,27	0,00	0,00	100
16. Bir resim veya video dosyasını ait olduğu kişinin onayı ve rızası olmadan kullanmak	f	40	5	10	0	0	55
	%	72,73	9,09	18,18	0,00	0,00	100
17. Rahatsız edici içerikli e-posta mesajlarını başkalarına isimsiz göndermek	f	50	5	0	0	0	55
	%	90,91	9,09	0,00	0,00	0,00	100
18. Başkalarına kasıtlı olarak virüslü e-posta mesajı göndermek	f	50	0	0	5	0	55
	%	90,91	0,00	0,00	9,09	0,00	100
19. Başkalarına ait kişisel bilgileri ve fikirleri izin almadan kendi amacınıza hizmet edecek şekilde kullanmak	f	52	0	3	0	0	55
	%	94,55	0,00	5,45	0,00	0,00	100
20. Sanal ortamın kimlik bilgilerini gizleyebilme işlevini kullanarak başka kişileri rahatsız edici eylemlerde bulunmak.	f	50	5	0	0	0	55
	%	90,91	9,09	0,00	0,00	0,00	100
21. Hazır yapılmış ödevleri internetten edinerek kullanmak	f	10	5	20	10	10	55
	%	18,18	9,09	36,36	18,18	18,18	100
22. Ödev hazırlayan İnternet sitelerine ödev yaptırmak.	f	5	5	10	30	5	55
	%	9,09	9,09	18,18	54,55	9,09	100
23. İnternet üzerinden edinilen başkalarına ait proje veya ödevleri kendim yapmış gibi teslim etmek/vermek	f	30	5	15	5	0	55
	%	54,55	9,09	27,27	9,09	0,00	100
24. İnternet üzerinden edinilen kendimize ait olmayan bilgi ve çalışmaları kaynak göstermeden ödev ve projelerde kullanmak.	f	10	5	15	20	5	55
	%	18,18	9,09	27,27	36,36	9,09	100

Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu bedeli ödenmemiş bir yazılımı kopyalayarak kullanma, programları sahte seri numaralarıyla kullanma, lisanssız/kaçak yazılım kullanma, programları izinsiz çoğaltma, lisanslı fotoğraf, resim ve animasyonlar gibi öğeleri sahibinden izin almadan kullanma, programların seri numaralarını internetten dağıtma, lisans kırma programlarını internetten dağıtma, lisanslı programlara ait çoğaltılmış CD'leri izinsiz satma durumlarını kesinlikle etik bulmamaktadır.

Öğrenciler kendilerine ait lisanslı yazılımları çoğaltarak arkadaşlarıyla paylaşmayı %36 oranında etik bulmaktadır. Öğrenciler komşulara ait bir internet bağlantısı izin almadan kullanmayı % 27 oranında etik bulmaktadır ve % 27 oranında kesinlikle etik bulmaktadır.

Öğrenciler yasal olmayan internet sitelerinde müzik, film ya da oyun indirmeyi % 27 oranında etik bulmaktadır ve % 27 oranında kesinlikle etik bulmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, vb.) sahte kimlik bilgileri kullanarak başkalarıyla iletişime girmeye çalışma, forum sitelerinde kimlik bilgilerini gizleyerek yanlış bilgiler verme, forum sitelerinde sahte hesap ile yorumlarda bulunma, bir resim veya video dosyasını ait olduğu kişinin onayı ve rızası olmadan kullanma, rahatsız edici içerikli e-posta mesajlarını başkalarına isimsiz gönderme, başkalarına kasıtlı olarak virüslü e-posta mesajı gönderme, başkalarına ait kişisel bilgileri ve fikirleri izin almadan

kendi amacınıza hizmet edecek şekilde kullanma, sanal ortamın kimlik bilgilerini gizleyebilme işlevini kullanarak başka kişileri rahatsız edici eylemlerde bulunma durumlarını kesinlikle etik bulmamaktadır.

Öğrencilerin % 36'sı hazır yapılmış ödevleri internetten edinerek kullanmayı etik bulma konusunda kararsızdırlar. Öğrenciler ödev hazırlayan internet sitelerine ödev yaptırmayı % 54 oranında etik bulmaktadırlar. Öğrenciler kaynak internet üzerinden edinilen bilgileri kaynak göstermeden ödev ve projelerde kullanmayı % 36 oranında etik bulmaktadırlar.

Tablo 4: Bilgisayar Kullanımında Etik Olmayan Davranışların Nedenlerinin Görüşlere Göre Dağılımı

Bilgisayar kullanımında etik olmayan davranışların nedenleri		Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	TOPLAM
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	
1. Bir kişinin bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanmasında o kişinin arkadaş çevresinin etkisi vardır.	f	0	0	10	20	25	55
	%	0,00	0,00	18,18	36,36	45,45	100
2. Bir kişinin bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanmasında o kişinin aile bireylerinin etkisi vardır.	f	55	0	0	0	0	55
	%	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
3. Bir kişinin bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanmasında o kişinin maddi sebeplerin etkisi vardır.	f	0	0	30	15	10	55
	%	0,00	0,00	54,55	27,27	18,18	100
4. Bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi bu durumdan hiç kimsenin zarar görmeyeceğine inanıyordur	f	30	0	25	0	0	55
	%	54,55	0,00	45,45	0,00	0,00	100
5. Bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi yakalanmayacağına inanıyordur.	f	20	0	35	0	0	55
	%	36,36	0,00	63,64	0,00	0,00	100
6. Bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi etik konusunda yeterli bilgiye sahip değildir.	f	5	5	20	20	5	55
	%	9,09	9,09	36,36	36,36	9,09	100
7. . Bir kişinin bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanmasında o ahlaki değerlerinin etkisi vardır.	f	0	0	0	5	50	55
	%	0,00	0,00	0,00	9,09	90,91	100
8. . Bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi yasal sorumluluklarını bilmiyordur.	f	0	0	0	5	50	55
	%	0,00	0,00	0,00	9,09	90,91	100
9. . Bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi toplumsal sorumluluklara önem vermiyordur.	f	0	0	15	15	25	55
	%	0,00	0,00	27,27	27,27	45,45	100

Ankete katılan öğrencilerin % 45'i bilgisayarın etik olmayan şekilde kullanılmasında arkadaş çevresinin etkisinin olduğuna inanmaktadır. Öğrencilerin % 100'ü ailenin bir etkisi olduğuna inanmamaktadır.

Öğrencilerin % 54'ü bir kişinin bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanmasında o kişinin maddi sebeplerin etkisi konusunda kararsızdır. Öğrencilerin % 54'ü bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi bu durumdan hiç kimsenin zarar görmeyeceğine inanıyordur konusuna katılmamaktadır. Öğrencilerin % 63'ü bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi yakalanmayacağına inanıyordur konusunda kararsızdır.

Öğrencilerin % 36'sı bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişi etik konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin % 90'ı bir kişinin bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanmasında o ahlaki değerlerinin etkisi olduğuna inanmaktadır. Öğrencilerin % 90'ı bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişinin yasal sorumluluklarını bilmediğini düşünmektedir. Öğrencilerin % 45'i bir kişi bilgisayarı etik olmayan şekilde kullanıyorsa, o kişinin toplumsal sorumluluklara önem vermediğini düşünmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun bilgisayarı ve internet bağlantısı bulunmaktadır. Bu öğrenciler lisanssız yazılım kullanımlarını, dağıtmayı etik bulmamaktadırlar. Ancak komşuların internetini izinsiz kullanmayı, ödev yapan sitelere ödev yaptırmayı öğrencilerin büyük çoğunluğu etik bulmaktadır. Bu davranışları yapmalarında genel olarak arkadaş çevrelerinin ve maddi sebeplerin etkisi olduğuna inanmaktadırlar.

Üniversitelerde, etik, mesleki etik, etik olmayan davranışlar konusunda hemen tüm bölümlerde dersler konulması orta ve uzun vadede etik davranışın öneminin hem üniversitelerde hem de toplumda daha iyi anlaşılmasını sağlayacak ve etik olmayan davranışlar azalacaktır. Böylelikle, lisanssız yazılım kullanılması ve dağıtılması konularında öğrencilerin daha titiz davranmaları sağlanacaktır. Üniversitelerdeki Etik Kurulların daha etkin çalışmalarının sağlanması ve üst yönetimlerce desteklenmesi etik ve mesleki etik konusundaki farkındalıkları artıracak, bilimsel çalışmalarda daha çok hissedilecektir.

Bu konularda, akademik çalışmalar ve araştırmaların artırılması alana katkı sağlayacaktır.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya'da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Altinkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlerin Mesleki Etik Dışı Davranışlar İle İlgili Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11(22). 113 – 128

Çelen, F. K. (2012). *Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımında İlköğretim Öğrencilerinin Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Obuz, Ü. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Yıldırım, M. H. (2012). İş Etiği ve Üniversite Öğrencilerinin Etik Algılarını Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 4(1). 177-187

Zeybek, G. (2011). *Bilgisayar Meslek Dersi Alan Ortaöğretim Öğrencilerinin Bilişim Teknolojilerini Kullanımlarının Etik Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

<<http://www.etikturkiye.com/etik/kam1/4SerkanBayraktaroglu.pdf>>Erişim Tarihi: 01.12.2013

<http://www.kmyo.duzce.edu.tr/kmyo/myos/pdf/MYO_OS_8025.pdf> Erişim Tarihi: 1.12.2013<<http://ab.org.tr/ab13/bildiri/86.pdf>> Erişim Tarihi: 08.01.2014.

<<http://www.scu.edu/ethics/practicing/decision/whatisethics.html>> Erişim Tarihi: 01.12.2013.